

Məsoud BADİNAzərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
İqtisadiyyat İnstitutunun doktorantı**İRAN İSLAM RESPUBLİKASINDA SƏYAHƏT SİĞORTASININ PROBLEMLƏRİNİN
ARAŞDIRILMASI VƏ OPTİMAL HƏLL YOLLARI****Xülasə**

Tədqiqatın məqsədi – Hal-hazırda İran da daxil olmaqla turizm sənayesi və əlaqəli sənaye sahələri dünyanın bütün ölkələrində iqtisadiyyatın əsas təməllərindən biri kimi tanınır. Tədqiqatın məqsədi səyahət sığortası sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində yeni elmi yanaşmaların işlənilib hazırlanmasından ibarətdir.

Tədqiqatın metodologiyası – Məqalədə turizm sənayesinin rolu və İran sığorta sənayesi ilə qarşılıqlı əlaqələri araşdırılarkən, müqayisəli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə, sistemli yanaşma, analiz və sintez metodlarından istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti – müəllif tərəfindən irəli sürülən təklif və tövsiyələrdən İran İslam Respublikasında səyahət sığortası problemlərinin həll edilməsinə yardımçı ola bilər.

Tədqiqatın nəticələri – İranda yerli sığorta şirkətlərindəki problemlərin təhlili, habelə sanksiyalardan təsirlənən təşkilatlar arasındakı əlaqələri tənzimləyən tədbirlərin hazırlanması, səyahət sağlamlıq sığortasını genişləndirmək üçün bəzi strategiyaların hazırlanması.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – Bu istiqamətdə müəllif tərəfindən irəli sürülən yeni elmi yanaşmalar orijinallığı ilə fərqlənir və səyahət sığortasının səmərəsinin yüksəldilməsinə yönəlmişdir.

Açar sözlər: *turizm, sənaye, sığorta, səyahət sağlamlığı sığortası, turizm potensialı, sığorta şirkətləri, sığorta siyasəti*

UOT 338.43

JEL: G22

Giriş

Açıqlanan statistikaya görə, turizm qlobal ÜDM-in 10,4%-ni və dünyada məşğulluğun 10%-ni əhatə edir [1]. Turizm Təşkilatının məlumatına görə, İranda turizm sənayesinin ÜDM-dəki payı təxminən 119 milyon dollardır (2,4 %-ə bərabərdir) və bunun 2023-cü ildə 4,0%-ə yüksələcəyi proqnozlaşdırılır [2]. Artan tendensiyası və hər hansı bir ölkənin məşğulluğunda və infrastrukturunun yaxşılaşdırılmasında oynadığı rola görə Turizm dünyada "sənaye" olaraq tanınır. Bu arada, İranda böyük turizm potensialına baxmayaraq, bu sənayenin dünya turizm gəlirlərindəki payının təxminən 0,5% olduğu bildirilir. Bununla birlikdə turizm sənayesinin və əlaqəli sənayələrin, xüsusən də hər bir ölkənin əl işlərinin milli təhlükəsizliyə və siyasi faydalarına təsiri digər nailiyyətlərdən az deyil. İran coğrafi ərazisindəki turizm, təbii - insani ekologiyasına görə potensialı olan ölkələrdən biridir və müxtəliflik, regional inkişaf perspektivini həyata keçirmək qabiliyyətini iki qat artırdı. Turizm sənayesi digər iqtisadi və sosial sektorlarla geniş əlaqələri

olan bir sistem hesab edilə bilər [3]. Turistlərin xüsusiyyətlərindən və onların çoxsaylı ehtiyaclarından qaynaqlanan bu geniş qarşılıqlı əlaqə, müxtəlif iqtisadi sektorlarda balanslaşdırılmış və əlaqələndirilmiş inkişaf üçün bir fürsət ola bilər və davamlı sənaye inkişafında əhəmiyyətli bir rol oynayır. Bu sənaye daxili və xarici qaynaqların birləşməsi və eyni vaxtda istifadəsi ilə bir çox sosial, iqtisadi, ekoloji və mədəni qaynaqlar gətirir [4].

Turizm, milli səviyyədə gəlir və iş yerlərinin açılması kimi, milli ərazinin iqtisadi inkişafına bir yanaşma ola bilər. Turizm, xüsusilə digər iqtisadi sektorların mənfəəti azaldıqda yaxşı bir alternativ və inkişaf strategiyasıdır. Bu əsasda turizm sığortasının inkişafının əsas səbəbi, turist olan və iqtisadi artıma səbəb olan daha çox auditoriya cəlb etmək üçün böyük köməkçi ola bilər. Turist sayının artması biznesin inkişafına və bu sahədə fəaliyyət göstərən şirkət və təşkilatların gəlirlərinin artmasına səbəb olacaq. Xüsusilə az inkişaf etmiş ölkələrdə turizmin inkişafı yoxsulluqla mübarizədə təsirli bir faktordur, müxtəlif qrupların gəlirlərini artırır,

işsizliyi azaldır, iqtisadi və sosial rifahı yaxşılaşdırır.

İran iqtisadiyyatının xidmət sektoru köklü dəyişikliklər dövrünə doğru irəliləyir. Özəlləşdirmə, texniki təşəbbüslər və paylama şəbəkələrinin böyüməsi səbəbindən rəqabətin artdığı İranda xidmət sahələrindən biri də sığorta sənayesidir [5].

Sığorta sənayesinin turizm sahəsində göstərdiyi xidmətlər səyahət hadisələri zamanı turistlər üçün güvən və rahatlıq yaratmasına tələbatın artmasında əhəmiyyətli rol oynayır. Turistlərin təhlükəsizliyi üçün bir çox, xəstəlik və ya təhdidə diqqət yetirmək lazımdır. Bu məsələ əhəmiyyətli bir amil olaraq sığorta sənayesinin ehtiyaclarına uyğun olaraq arzu olunan turizm sığortası xidmətlərinin dizaynına və tətbiqinə səbəb olur.

Son illərdə sığortaçılar turizm və səyahət sığortası sahəsində müxtəlif xidmətlər göstərmişlər. Lakin vacib olan məsələ bir tərəfdən sığorta şirkətlərinin tələbləri, digər tərəfdən turist qrupları və onların ehtiyacları arasında ümumi anlayışın olmamasıdır. Hazırda İranın sığorta sənayesi, dünyada ümumi istehsal gəliri 0,1%-dən az pay ilə, adambaşına düşən gəliri 57,9 dollar olmaqla dünyada inkişaf etmiş ölkələrdən daha aşağı olan 48 -ci yerdədir [6]. Bunun əsas səbəblərindən biri Covid-19 virusunun ortaya çıxması və yayılması ilə yanaşı, sanksiyaların olmasıdır. İranın Altıncı İnkişaf Planının 11-ci maddəsinin 3-cü bəndinə əsasən, Mərkəzi Sığorta, istehsal və ticarət sektorunda sığorta sahələrini artırmalı və genişləndirməlidir. Lakin təəssüf ki, İranda Turizm və sığorta sahəsindəki məsul təşkilat olan Mədəni İrs, Turizm və Sənət Nazirliyi bunu dəstəkləmir və turizm üzrə sığorta sənayesinə tələbatın olmamasının şahidi oluruq. Digər tərəfdən, hazırda İran sığorta şirkətləri tərəfindən yerli və xarici turistlər üçün hərtərəfli və tam əhatə dairəsi tətbiq edilməmişdir və turizm sektoruna daha çox diqqət yetiriləcəyi təqdirdə, bu növ sığorta təminatının boşluğu yaxın gələcəkdə də özünü büruzə verəcəkdir.

Turizm sənayesi ilə sığorta sənayesi arasında qarşılıqlı əlaqə.

İranda turizm kənd təsərrüfatı, sənaye və xidmətlərdən sonra dördüncü insan fəaliyyətidir. Turizm elə bir sənayedir ki, onun inkişafı hər bir bölgədəki iqtisadi, sosial və mədəni məsələlər və

faktorlar haqqında kifayət qədər bilik və məlumatlılıq tələb edir [7]. Bu günün ehtiyaclarına uyğun olaraq turistik məkanların istifadəsinə və gələcəkdə bu qaynaqların qorunmasına doğru irəliləmək üçün texniki, sosial, mədəni, siyasi, iqtisadi, tarixi və ekoloji ölçülərə sistemli diqqət tələb olunur [8].

Digər tərəfdən, son illərdə qlobal tibbi turizmin artması bir çox hökumətin bu sahədə sərmayə qoymasına səbəb oldu. Müasir rəqabət bazarında turistlərin gözləntilərini və ehtiyaclarını ödəmək, tibbi turizm sənayesinin uğurlu inkişafını təmin etməkdə birinci prioritetdir [9].

Tibbi turizmə olan inamın artması turistlərin cəlb olunmasına çox əhəmiyyətli təsir göstərəcək. Turistlərin məmnuniyyətini və inamını artırmağın yollarından biri də sığorta xidmətlərindən istifadə etməkdir. Sığorta şirkətindən təminat alaraq bir insana maliyyə itkilərini və potensial problemləri azaltmağa kömək edən bir vasitə sığortadır [10].

Sığorta xəsarət alan, itki verən və ya qəza keçirmiş insanlara bu bədbəxt hadisələrin nəticələrini kompensasiya etməyə imkan verir. Belə insanlara kompensasiya olan zərərlər sığorta məbləğini almaq üçün ödədikləri pulla əvəzlənir və onu ödəməklə bir-birlərinə dəstək verməkdə iştirak edirlər. Başqa sözlə, özlərini sığortalayanların hamısı bütün sığorta alıcılarına aid olan sərmayədə iştirak edərək hər bir sığortalıya dəymiş ziyan və itkilərin ödənilməsində iştirak edirlər. Sığortaçılar potensial riskləri və onların baş vermə ehtimalını yaxşı bilirlər. Buna görə də, hər bir şəxsin ödəməli olduğu sığorta məbləğini hesablamaq bilirlər ki, toplanan məbləğ baş verəcək zərərləri ödəmək üçün kifayət etsin. Aydın ki, özlərini sığortalayanların yalnız az bir qisminə toplanan məbləğin geri qaytarılması lazım olur. Müvafiq olaraq, sığorta üçün müraciət edən hər bir şəxsə sığorta haqlarının miqdarı iki vacib amilə görə hesablanır: birincisi, ümumiyyətlə gələcəkdə zərər vurmanın məbləğini aydınlaşdırmaq üçün, ikincisi, sığortaçı üçün qəza ehtimalının orta riskdən az-çox olduğu halda. Ən sadə tərifdə sığorta baş verə biləcək riski ötürmək üçün etibarlı bir vasitədir.

İran Sığorta Qanununun 1-ci maddəsində deyilir ki, sığorta, bir tərəfin (sığortaçı) qəza zamanı digər tərəfə (sığortalı) dəymiş ziyanı

ödəməyi və ya müəyyən bir məbləği ödəməyi üzərinə götürdüyü bir öhdəlikdir. Öhdəlik qəbul edən sığortaçıdır, öhdəliyin tərəfi sığortalıdır və sığortalının sığortaçıya ödədiyi məbləğ isə sığorta haqqı adlanır, Sığorta fəaliyyətinin iki əsas-qrupu sosial sığorta və kommersiya sığortası olan müxtəlif növləri vardır [11]. Kommersiya sığortası üç əsas qrupa bölünür: əmlak, şəxs və məsuliyyət sığortası. Turizm sektorunda tələb olunan əsas sığorta şəxsi və tibb sahələrindədir. Hal-hazırda turisti mümkün kompensasiya ilə təmin etmənin ən etibarlı yolu qəza sığortası, sərnəşin sağlamlığı sığortası, habelə səyahət sığortasıdır.

Ən çox turistə ev sahibliyi edən Avropa və Şərqi Asiya ölkələri bu sənayedə çox inkişaf etmişlər. İranda turizm sənayesi yeni formalaşan bir sahə olduğundan, turizm sığortası hələ də bu sənayedə öz yerini tapmayıb. 2007-ci ilin dekabrında təsdiq edilmiş Dördüncü Plan Qanununun 91-ci İcra Əsasnaməsinin 1-ci maddəsinin J bəndində xarici vətəndaşlar üçün sığorta polisi aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

Xarici milli sığorta xarici vətəndaşların İran İslam Respublikası Hökuməti tərəfindən təsdiq edilmiş İran və ya xarici sığorta təşkilatlarından biri ilə bağladıkları sığorta müqaviləsinə əsaslanır. Yuxarıda göstərilən əsasnamənin 13-cü və 14-cü maddələrində bu qanunun təlimatlarına riayət etmək üçün məsul təşkilatlar olaraq Mədəni İrs, Turizm və Əl İşləri Təşkilatı göstərilmişdir və bu təşkilat isə fəaliyyət göstərən sığorta şirkətlərinə bu tənzimləməni tətbiq etmək üçün çağırış göndərmiş və hər birinin sığorta payını təklif etmişdir. Sözügedən təşkilatın hərəkətlərində xəstəliklərin bir hissəsinin xərcləri, təbii və gözlənilməz fəlakətlərin bir hissəsinin təmin edilməsi xərcləri nəzərə alınmışdır. Bu baxımdan, turistlərə sığorta xidməti göstərmə üsulu, turistlərin hüquqlarının təmin edilməsi məqsədi ilə Mədəni İrs, Əl İşləri və Turizm Təşkilatı tərəfindən hazırlanaraq ölkənin bütün əyalətlərinə çatdırılmışdır. İranın Mərkəzi Sığortası və Sığorta Təşkilatının Qanununun (1970-ci ildə təsdiqlənmiş) 5-ci maddəsinin 1-ci bəndinə əsasən, Mərkəzi Sığorta ölkədə sığorta şirkətlərinə rəhbərlik və nəzarət etməkdə məsuldur. İran İslam Respublikasının İqtisadi, Sosial və Mədəni İnkişafının Dördüncü İnkişaf

Planı Qanununun 7-ci Fəslinin 91-ci maddəsinin d bəndində bütün xarici vətəndaşların ölkəyə girən kimi sığortalanması və ya tibbi sığortaya məcburi sığortalanması nəzərdə tutulmuşdur. İranda Hökumətin sosial komissiyası tərəfindən təsdiqlənən və elan edilən sözügedən maddənin qaydalarına görə, İrana daxil olan hər bir xarici səyahətçinin tibbi sığortası olmalıdır. Xarici bir vətəndaşın daxili sığorta təşkilatları tərəfindən qəbul edilən sığortası varsa, həmin sığorta polisini təqdim edə bilər, əks halda İranda sığortalanmalıdır. Rezident əcnəbilər Daxili İşlər Nazirliyi və ya Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən yerli sığorta təşkilatlarından birinə tanıtılaraq sığortalanırlar. Həmin şəxslərin İran vətəndaşları ilə fərqi bundan ibarətdir ki, onun bütün sığorta haqqı özü tərəfindən sığortaçıya ödənilir və dövlət heç bir pay onun tərəfindən dərman üçün ödəmir. İnkişaf etmiş ölkələrdən gələn xarici turistlər öz mədəniyyətlərinə və sığortaya inamlarına görə səyahətlərini könüllü və heç bir öhdəlik olmadan sığortalayırlar. İrana gələn turistlərin əksəriyyəti BƏƏ, Bəhreyn, Tacikistan, Azərbaycan, İraq, Əfqanıstan, Pakistan kimi qonşu ölkələrdən və Mərkəzi, Uzaq Asiyanın bəzi ölkələrindən gələn turistlərdir. İranda bu sahədə mövcud olan sığortalar aşağıda sadalanır:

Səyahət sağlamlıq sığortası və onun əhatə etdiyi risklər.

Səyahət sağlamlıq sığortası sığorta şirkətlərinin təklif etdiyi sağlamlıq sığortası növlərindən biridir. Bu sığorta növünə daxildir:

1. İrana daxil olmaq üçün müraciət edən xarici vətəndaşlar üçün səyahət sığortası

2. Ölkəni tərk etmək üçün sərnəşin sığortası.

77 sayılı Nizamnaməyə və onun əlavəsinə (1/77 qaydalarına) əsasən, İran İslam Respublikası ərazisinə daxil olmaq üçün müraciət edən xarici vətəndaşların səyahət sığortasının şərtləri Ali Sığorta Şurası tərəfindən təsdiq edilmişdir. Ölkəni tərk etməyə gedən həmvətənlərin səyahət sığortası ilə əlaqədar olaraq Ali Sığorta Şurası tərəfindən təsdiq edilmiş heç bir şərt yoxdur və yerli sığorta şirkətlərinin hər biri şərtləri ayrıca təyin edir. Səyahət sağlamlıq sığortasının ən vacib cəhətlərini üç xüsusi hissəyə bölmək olar:

A) Şəxsi əhatə və faydalar:

- Müalicə və xəstəxanaya yerləşdirmə xərcləri;

- Sığortalıların xəstəlik və ya qəza səbəbi ilə səyahət zamanı ölkəyə köçürülməsi və ya geri qaytarılması;

- Təcili diş və stomatologiya xərci;

- Sığortalı ilə ailə üzvlərinin dərhal ölkəyə qayıtması;

- Mərhumun cəsədinin qaytarılması;

- Ailə üzvlərindən birinin təcili səfəri;

- Yaxın bir ailə üzvünün ölümü səbəbindən təcili olaraq ölkəyə qayıtması;

- Dərman çatdırılması;

- Fövqəladə hallarda tibb orqanlarına mesaj və məlumat göndərilməsi;

- Zəmanətli pul köçürmələri;

- Xaricdə pasport, sürücülük vəsiqəsi və şəxsiyyət vəsiqəsinin itirilməsi;

B) Sərnişinə aid olan (yük) - buraya daxildir:

- Təyyarəyə çatdırılan yükün itməsi üçün kompensasiya.

- Yükün sərnişinlə gəlməsini gecikdirmək üçün kompensasiya.

- Şəxsi yük və ləvazimatların tapılıb göndərilməsi.

C) Gedişin gecikdirilməsi - buraya aşağıdakılar daxildir:

Sığortalının istifadə etdiyi ümumi nəqliyyat vasitəsinin ən azı 6 saat gecikmə halında, müvafiq hesab -fakturaların əsl nüsxəsi təqdim edilmək şərti ilə ictimai və şəxsi şərtlərdə göstərilən məbləğlər daxilində çəkilmiş əlavə xərclər (şərtlərə riayət etməklə).

Dünyada və İranda səyahət sağlamlıq sığortası sahəsində mövcud vəziyyətin problemlərinin səbəblərini araşdıraraq.

Əlbəttə ki, dünyada və İranda Covid-19 xəstəliyinin yayılmasında turizm sənayesinə və dolayısı ilə səyahət sağlamlıq sığortasına ən böyük ziyan 2020-ci ilin yanvar ayının sonlarında başlayan qlobal Covid-19 pandemiyasına görə beynəlxalq maliyyə bazarlarında, xüsusən də böyük hava yolları, nəqliyyat və turizm şirkətlərinin səhmlərində baş verməsidir. Ölkələr tərəfindən 2020 və 2021-ci illərdə elan edilən beynəlxalq tədbirlərin, müəssisə və təşkilatların fəaliyyətlərinin məhdudlaşdırılması, vizaların ləğv edilməsi, səyahət tələbinin kəskin azalması səbəbindən uçuş tələbatının aşağı düşməsi turizm sənayesinin gəlirlərini 2019-cu ilə nisbətən orta hesabla 44% azaltmışdır. Bu

məlumat Beynəlxalq Hava Nəqliyyatı Birliyi (IATA) [12] tərəfindən açıqlanmışdır [13]. Bu, turizm sənayesinə və dolayısı ilə səyahət sığortası sahəsində dünya sığorta sənayesinə ən böyük mənfi təsirini göstərmişdir. Səyahətlərin tibbi sığortası sahəsində sığorta şirkətləri (o cümlədən AXA, AIG AIA, Allianz Travel) tərəfindən açıqlanan statistik məlumatlar, sığorta polislərinin buraxılışının azaldığını və həmçinin bu sığorta polislərində əhatəyə yanaşmanın dəyişdiyini göstərir. Məsələn, AXA şirkəti, 27 Yanvar 2020-ci il tarixdən sonra alınan sığorta polisində Covid-19-u əhatə etmir. İranda da sığorta şirkətlərinin məlumatlarına görə, Mərkəzi Sığortanın elanına əsasən, son iki ildə və Covid-19 pandemiyasından sonra fiziki şəxslərin səyahət tələbatının azalması səbəbindən bu sığorta polisində əhatəyə əhəmiyyətli dərəcədə azalma olduğunu göstərir. Ancaq qeyd etmək lazımdır ki, bu fenomenin potensial təsirinin qiymətləndirilməsi məlumatların təhlili üçün daha çox vaxt tələb edir.

Dünyada, o cümlədən İranda sığorta şirkətləri tərəfindən sığorta polisində satışını dayandırmaqla yanaşı, mövcud vəziyyətdə səyahət sığortasındakı digər məsələlər də bu sığorta polisində əhatə dairəsini nəzərdən keçirmək üçün sığorta bazarının yanaşmasını və onun şərtlərini dəyişə bilər. Məsələn, beynəlxalq sığorta şirkətləri tərəfindən "hər hansı bir səbəbdən səyahətin ləğvi"(bu sığorta İranda təmin edilmir və bəzən sığorta şirkətləri tərəfindən səyahətin dayandırılması sığortası və səyahətin gecikməsi sığortası başlığı altında təklif olunur) sığortanın satışını dayandırması kimi qeyd edə bilər.

Həmçinin, bu sığorta növü üçün müraciət edən kanallardakı dəyişikliklər mövcud şərtlərə uyğun olaraq elektronlaşmaya doğru sürətləndi. O cümlədən, bəzi ölkələrdə hərtərəfli peyvənd proqramının həyata keçirilməsi ilə Covid-19-un ağır mərhələsinin çəkilməsi, bu sığorta növünün tədarükçüsü və təminatçısının coğrafiyasında dəyişikliyə səbəb olmuşdur. Belə ki, yoluxma nisbətində azaldığı və ya sifirə endirildiyi ölkələrdə səyahət tələbinə və bununla bağlı səyahət sığortasına meyil artmışdır.

Nəticələrin təhlili və həll yollarının təqdimatı:

Yerli sığorta şirkətlərindəki problemlərin səbəbi və şərtləri, habelə sanksiyalardan təsirlənən hökumətlər və təşkilatlar arasındakı əlaqələri tənzimləyən beynəlxalq şərtləri nəzərə alaraq, səyahət sağlamlıq sığortasını genişləndirmək üçün bəzi strategiyaları ifadə etmək mümkündür. Bunlardan ən əhəmiyyətlisi bunlardır:

1. 77-ci qaydanın və tamamlayıcısının şərtlərinə günün tələblərinə uyğun olaraq yenidən baxılması.

2. Ölkəni tərk etmək üçün müraciət edən həmvətənlər üçün xüsusi səyahət qaydalarının tərtib edilməsi və təqdimatı.

3. Mərkəzi Sığorta və Sığortaçılar Sindikatının potensialını artıran görkəmli regional və beynəlxalq səyahət sığorta şirkəti ilə konstruktiv qarşılıqlı əlaqə yaratmaq.

4. Sığorta şirkətləri arasında səyahət sağlamlıq sığortası sektorunda mərkəzi sığortanın nəzarəti altında sığortaçılar, maraqlı tərəflər və s. daxil olmaqla ortaq bir məlumat sisteminin yaradılması.

5. Mərkəzi Sığorta və Sığortaçılar Birliyi ilə birlikdə sığorta şirkətləri arasında bütün səyahət sağlamlıq sığortası proseslərinin rəqəmsallaşdırılmasına kömək etmək.

6. Turizm sahəsində yeni bir sığorta siyasəti hazırlamaq və yaratmaq üçün Mərkəzi Sığorta ilə Sığortaçılar Sindikası arasında Mədəni İrs, Turizm və Əl İşləri Nazirliyi ilə daha çox qarşılıqlı əlaqə.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. World Economic Fourm – a 2020
2. Mədəni İrs, Turizm və Əl İşləri Nazirliyinin veb saytı
3. Mills, E. (2009). A global review of insurance industry responses to climate change.

The Geneva Papers on Risk and Insurance-Issues and Practice, 34(3), 323-359.

4. Bramwell B., Higham J., Lane B., & Miller G. (2017). Twenty-five years of sustainable tourism and the Journal of Sustainable Tourism: looking back and moving forward.vol. 25, pp. 1-9

5. Badin və digərləri, 2014, Sığorta Şirkətlərində Marketing İdarəçiliyinin Konseptual Modeli, 21-ci əsrdə Birinci Beynəlxalq İdarəetmə Konfransı, Tehran

6. Mills, E. (2009). A global review of insurance industry responses to climate change. *The Geneva Papers on Risk and Insurance-Issues and Practice*, 34(3), 323-359.

7. Naderi və s. 2013, Abyaneh Kəndində Turizm Təsirlərinin Analizi SWOT Texnikası, Coğrafiya Araşdırması jurnalı.

8. Andriotis, K., & Vaughan, R. D. (2003). Urban residents' attitudes toward tourism development: The case of Crete. *Journal of travel research*, 42(2), 172-185.

9. Wong, K. M., Velasamy, P., & Arshad, T. N. T. (2014). Medical tourism destination SWOT analysis: A case study of Malaysia, Thailand, Singapore and India. In SHS Web of Conferences (Vol. 12, p. 01037). EDP Sciences.

10. Vanhove, N. (2017). *The Economics of Tourism Destinations: Theory and Practice*. Routledge.

11. Rahmati və digərləri, 2015, Sığortanın prinsipləri və ümumi cəhətləri, Farhang Gostaresh Kitab Nəşrləri, Tehran.

12. The International Air Transport Association

13. IATA,2020. Deeper Revenue Hit from COVID-19 S. :.iata .Insuremytrip 2020 (Online)

Масоуд Бадин,
Докторант Института экономики
Азербайджанской Национальной Академии Наук

ИССЛЕДОВАНИЕ И ОПТИМАЛЬНЫЕ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМ СТРАХОВАНИЯ ПУТЕШЕСТВИЙ В ИСЛАМСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Резюме

Цель исследования - В настоящее время индустрия туризма и смежные отрасли, в том числе Иран, признаны одной из основных основ экономики во всех странах мира. Целью исследования является разработка новых научных подходов в направлении совершенствования системы страхования путешествий.

Методология исследования. В статье исследована роль индустрии туризма и его взаимодействие со страховой отраслью Ирана, использованы сравнительный анализ, логическое обобщение, системный подход, методы анализа и синтеза.

Прикладная значимость исследования – выдвинутые автором предложения и рекомендации могут помочь в решении проблем туристического страхования в Исламской Республике Иран.

Результаты исследования – анализ проблем в местных страховых компаниях Ирана, а также разработка мер по регулированию отношений между организациями, пострадавшими от санкций, разработка некоторых стратегий по расширению туристического медицинского страхования.

Оригинальность и научная новизна исследования - Новые научные подходы, выдвинутые автором в данном направлении, отличаются своей оригинальностью и направлены на повышение эффективности туристического страхования.

Ключевые слова: *индустрия туризма, страховая отрасль, туристическое медицинское страхование, туристический потенциал, страховые компании, страховой полис.*

Masoud BADİN,
Doctoral student of the Institute of Economics
Azerbaijan National Academy of Science

INVESTIGATION AND OPTIMAL SOLUTIONS OF THE PROBLEMS OF TRAVEL INSURANCE IN THE ISLAMIC REPUBLIC

Summary

The purpose of the research - At present, the tourism industry and related industries, including Iran, are recognized as one of the main foundations of the economy in all countries of the world. The purpose of the research is to develop new scientific approaches in the direction of improving the travel insurance system.

Methodology of the research - In the article, the role of the tourism industry and its interactions with the Iranian insurance industry were investigated, comparative analysis, logical generalization, systematic approach, analysis and synthesis methods were used.

The applied importance of the study - the suggestions and recommendations put forward by the author can help to solve the problems of travel insurance in the Islamic Republic of Iran.

Results of the study – analysis of problems in local insurance companies in Iran, as well as development of measures to regulate relations between organizations affected by sanctions, development of some strategies to expand travel health insurance.

Originality and scientific novelty of the research - The new scientific approaches put forward by the author in this direction differ in their originality and are aimed at increasing the effectiveness of travel insurance.

Keywords: *tourism industry, insurance industry, travel health insurance, tourism potential, insurance companies, insurance policy*